

Cykel

Olle Johansson

Cykel

en berättelse om pappa och mig

AV
OLLE JOHANSSON

Av Olle Johansson:

Med molotov och maskros 1981

Fredlös och nektargalen 1984

Flick flack 1991

Roffes Livs. Betraktelser från Hedemora, världens navel 2008

© Olle Johansson 2009

Omslagsfoto av Hans Johansson

Omslag av Jon Kristoffersson

Inlaga av Helena Eitrem

Tryckt av Författares Bokmaskin, Stockholm 2009

Utgiven i samarbete med Podium Distribution, www.podium.nu

ISBN 978-91-633-1623-4

www.ollejohansson.com

*Du är – alltså måste du förgå.
Du förgår – även det har sin skönhet.*

*Leende, halvt famnande varandra,
söker vi finna ut harmonin,
trots att vi är varandra olika
som två droppar klart vatten.*

Wisława Szymborska
Ur dikten *Aldrig två gånger*
Tolkning av Per Arne Bodin och Roger Fjellström

1

Det finns ett fotografi av pappa och mig. Vi sitter i en backe, äter kex och dricker saft. Han ser på mig, jag blundar och skrattar. Mellan mina fötter ligger en fotboll. I bakgrunden, framför granskogen, står vår Volvo PV. Jag är fem eller sex år gammal. Året är alltså 1961 eller 1962.

Tjugo år senare säger mamma: »På den tiden var pappa hela din värld.«

Vårterminen 1986 åker jag med min klass från bibliotekshögskolan i Borås till Berlin. På dagarna gör vi studiebesök, på kvällarna går vi ut och äter och dricker öl. Vid midnatt träffas hela gruppen i hotellbaren och där blir vi sittande tills de stänger. Vi ligger tre i varje rum, männen för sig, kvinnorna för sig. Den tredje natten sitter jag kvar till sist. Det gör Tove också.

Vi tar hissen med de andra, låter dem stiga av och åker sedan upp och ner några gånger för att få kyssas i fred. Sedan tar vi en lång promenad. När det blir för kallt går vi in och ställer oss mot ett element i brandtrappan. Tove somnar till i min famn och mumlar »pappa«.

Så förflyter resten av veckan. Längre och längre promenader på nätterna. När vi kommer till Sverige är det påsk. Jag ringer hem för att berätta om min förälskelse. Men innan jag hinner säga något berättar mamma att pappa ligger på sjukhus i Uppsala, nyopererad för cancer i

tjocktarmen. Jag förstår ingenting.

Han var ju frisk när jag åkte.

1974 får pappa magkatarr, efter nästan trettio år som gymnastiklärare. De fyra senaste i skyddsrum utan dagsljus. Vitkalkade cementväggar, gråmålat cementgolv, ingen ljudisolering. Han blir sjukskriven och får Novalucol, men blir inte bättre. Börjar jobba, får sluta igen. Efter något år upptäcker läkarna att han har för lite syra i magen. Han får en annan medicin. Men han blir ändå inte kvitt sina besvär förrän han slutar som lärare och börjar som alltiallo på skolkontoret.

Frågan är om han någonsin blir frisk. Det betvivlar jag starkt.

På fredag eftermiddag, en vecka före julen 1987, ringer telefonen. Det är mamma. Jag hör direkt att det är allvarligt.

»Du måste nog komma hem ikväll, Olle.« Hon har nära till gråten.

Tomheten slår in i mig. »Har pappa dött?«

»Nej, men han är hemskt dålig. Anna-Leena tror inte han har långt kvar.«

På tåget till Hedemora har jag nästan feber. Det går så sakta. Jag hinner bita ner alla mina naglar. Tänker bara på en sak: Att pappa är i livet när jag kommer hem.

Vi har inte tagit farväl.

2

Ett tidigt minne. Hela familjen i en stor stad, troligen Göteborg, neonskyltarna lyser i den våta asfalten. Min lillasyster Karin ramlar på ett övergångsställe och klämmer ett finger under mammas träska. Gråt och tumult. Bio-grafvaktmästaren ger oss ett plåster, vi skyndar oss in i mörkret. Kalle Anka åker kanot och spelar gitarr, samtidigt. När han kommer till stranden fortsätter kanoten på egen hand, upp på stranden. Då ser man att Kalle har trätt fötterna genom botten.

Efter operationen sys ändtarmen igen, och pappa får en påse på magen. Det accepterar han. Visserligen gör det ont i ändan, men han tänker bli frisk. Omedelbart efter operationen går han ner i vikt, men när han börjar äta går han upp igen, nästan till normalvikt. Han ser ut precis som förr. På sommaren blir han pensionär. Han cyklar, sköter trädgården och jobbar i verkstan. Inte ett klagomål över att behöva skita i en påse på magen. Som stinker när man byter. Som prasslar när man kommer åt den.

Allt ska bli som förr.

»Måste du reta pappa varje gång vi äter?« Mamma håller på och plockar ur diskmaskinen.

»Det bara blir så. Han fattar ju ingenting.«

Egentligen vet jag inte varför vi bråkar. Jag kan kämpa för hans åsikt i skolan, hemma är jag alltid emot honom. Vi är lika envisa, vill aldrig ha fel. Intar automatiskt motsatta positioner. Och han tycker att mamma och jag gaddar ihop oss.

Han har gått och lagt sig, han lägger sig tidigt. Mamma och jag är i köket och pratar, som ofta. Jag sitter vid köksbordet, hon fixar och donar.

Mamma säger: »Förr var det bara pappa som gällde. Nu vill du knappt följa med honom på cykeltur.«

Pappa sover när jag anländer. Mina systrar är redan där. Anita har sin nyfödda med sig, döpt till Liv. Jag går upp och tittar på pappa. Han ligger på sängen i arbetsrummet, bara julstjärnan är tänd. Han sover med öppen mun, andas högt och ljudligt. Jag lugnar mig något. Vi går ner till köket och sätter oss och äter. Anna-Leena, distriktssköterskan som erbjudit sig att vårda pappa i hemmet, kommer för att stänga av droppet för natten och ge morfin. Mamma och Karin följer med upp.

Plötsligt står Karin i dörröppningen. Ansiktet rött av gråt. »Kom. Pappa håller på och dör.«

Podium startades 1998 av Författarcentrum Öst i syfte att bredda bokmarknaden med hjälp av print-on-demandteknik. Podium ger ut litteratur som annars är svår att få tag på. Utgångna och efterfrågade böcker, klassiker, tvåspråkiga utgåvor, barnböcker och litteratur på invandrar- och minoritetsspråk är exempel på Podiums utgivning.

Verksamheten bedrivs utan vinstintresse och med stöd från Kulturrådet.

Podium har också en avdelning som kallas Podium Distribution. Här kan yrkesverksamma författare ge ut böcker som säljs och distribueras via Podiums kanaler. Under Podium Distribution hittar man böcker i de flesta genrer: lyrik, novellsamlingar, romaner och fackböcker.

Läs mer om Podiums titlar och beställ på www.podium.nu